

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

6 Sub censore reum proprio producere debes.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](#)

Quod vero inimici ab accusatione prohibeantur, inde est, quia eorum calliditate, inconscientia, frequenter opprimitur. Sed cum Athanagius a suo ecclesiæ reddi precipitur, quia de inimicitia sua Patriarchæ conqueritus est, pater quid est manifesta crimina aliquid finit, non tamen condemnandus est accusatione inimici.

C. XV. ¶ Qui inimici sunt, judices esse non possunt.

Unde Nicolaus Papa scribit Michaeli Imperatori in epistola, quæ incipit [Propositorum]:

Vnde b' suspecti & inimici judices esse non debent, & ipsæ ratio dicit, & plurimi probatur exemplis. ¶ Nam & quid gratis, & amabiliter dare quis inimico potest, quam si ad impetendum committerit, quem londere forte voluerit? Quod providè Constantiniopolitana synodus canonum suorum sexto i' dignoscit, ut prohibere capiūtio, & infra. ¶ Veniamus ergo & ad sanctam Chalcedonensem synodum, & quid nobis de Athanazio Paracorum Episcopo referat, audiamus.

Is enim antistes tertio evocatus ad synodum, quia non occurrerit, a Patriarcha suo canonice condemnatus extiterat: sed solum, quia cum vocaretur ad synodum, quod inimicus suus esset ipse, qui judicabat, clamavit, à sancta Chalcedonensi synodo d' ad cauſas illatas sibi examinandas referatur: & nisi denudò convincatur, recipere ecclesiam propriam judicetur. Quod si Athanasius a Patriarcha suo depositus, quid de inimicitia i' suis conquestus est; iteratò ad judicium renovandum dirigitur, eti' manifesta sibi officiant criminis, tamen sua reddi ecclesiæ precipit; & quanto magis Ignatius, qui non a Patriarcha, sed ipse potius existens Patriarcha minime debuit ecclesiæ propria (inimicis, & suspectis judicibus decernentibus) exponi? & paulo post e. ¶ ¶ Venerabilis & fæcundissimus noster Papa Gelasius, hereticorum expugnator fortissimus, & quid de Constantiniopolitani Episcopis more solito tunc agotantibus dixit, etiam nunc nobis edidisset. ¶ Quarto, inquit, tamen ab his judicium, quod præstantur; ubinam possit agitari? an apud ipsos? ut iidem inimici sint & testes & judices? Sed tali judicio nec humana debent committi negotia.] Quod si judicio, ubi iidem sunt inimici qui judicent, nec humana debent committi negotia; quanto minus divina, id est, ecclesiæ sit? Qui lapiens est, intelligat. ¶ Et revera hinc Iustinianus Imperator plus legibus suis promulgasse dignoscitur, dicens. [Liceat f' ei, qui subiectum judicent putat; antequam lis inchoetur, eum reculare, ut ad alium recurritur.] Nam quodammodo naturale est suspectorum judicium iniurias declinare, & inimicorum judicium semper velle refugere. ¶ Hinc S. Athanasius inimicorum sape declinavit iniurias: hinc S. Joannes os aureum, concilii contra se congregati renuit intrare collegium.

¶ Sexto] Hic casus est sextus concilii Constantiniopolitani primi apud Graecos, qui in concilio in quatuor volumina conscripti (narrat ab aliis conciliis abeunt) anno primo his assertur, primum in concilio ipsa Constantiniopolitano, denito in libello syriodicariorum confirmationem. De quo capitulo, & aliis causibus suis conciliis supra dist. 22, est notatum, & infra 4: quæst. i. c. quod autem aliud diceret.

¶ ¶ [Etsi manifesta] Vera letio est, si nisi manifesta sibi officiant criminis, sua reddi ecclesiæ precipit. epi. idem, quod antea rei causa excepto conditio & nisi denudò convincatur, recipere ecclesiæ propriam judicatur.

¶ Tertio non est accusatione ob obstatum. & quia Gratianus in verbis sequentibus manifeste ostendit, scilicet tunc se usum actio. 290. infra. ¶ In communione ad Eusebium. ¶ C. Cod. de iudicanti. i. apertissimum.

esse: qui etiam, quod hic dicitur de inimicitia judicis, ad accusato- ri inimicitiam transfluit. Nec vero (quod ex tota illa actione t. s. sa- cile confitit.) Athanasius in ea causa erat auctor, qui restitutionem peterer, (quæcumque cum, licet in concilio Antiocheno depositus, possea tamen per Diocorum Episcopatum recuperasset, rurceq. possideret) sed Savonianus, qui post Athanasium depositum in ejus locum a metropolitanu, & comprvincularibus Episcopis sufficitur; ab eodem Diocoro electus fuerat, ideo restitus sibi Episcopatum perebat. In ipso autem concilio Chalcedonensi statutum fuit, ut quando Athana- sius diceret se ad concilium Antiochenum ter vocatum, ideo non ve- nire, quod Dominus eo tempore Patriarcha Antiochenus sit inimi- cius esset. Savonianus quidem manaret in Episcopatu, interim vero causa Athanasii apud Maximum tunc Antiochenam Patriarcham age- retur, arg. intra eodum mensis regno Coreretur, an Athanasius crimen de- positione dignum commisisset, ac; nisi commississe constaret, sicut illi Episcopatus redderetur. Ex quo toto facto Nicolaus partem illam accepit, qua ad rem suam optimè faciebat.

Pater ergo quid, eti' manifesta sunt criminis aliquibus, tamen ac- cusatio inimici condemnandus non est.

QVÆSTIO VI

E Xtra provinciam autem reus nullatenus est produ-
ps condens.

C. L. ¶ Ubi crimen admittitur, ibi causa
venitetur.

Unde Fabianus Papa scribit Hilario Episcopo,
epist. 3. cap. 4:

¶ Bi semper causa agatur, ubi crimen admittitur, & a
qui non probaverit, quod obiect, poenam, quam intu-
lit, ipse patiatur.

C. II. ¶ Accusatus non nisi in foro suo
audiat.

Idem eadem epist. c. 2.

Si b' quis Episcoporum super certis accusetur criminibus, ab omnibus audiatur, qui sunt in provincia sua, Episcopi: quia non oportet accusatum alibi, quam in foro suo audiatur.

Exceptio fori delatoris est, atq. idem in initio tituli debet opponi & probari. Peremptoris autem exceptiones (ut sunt prescritiones, longi temporis) sufficit in initio contestari.

C. III. ¶ De eodem.

Pulsatus & ante suum judicem causam dicat, & ante:
non suum judicem pulsatus, si voluerit, taceat. Pulsatus vero, quoties appellaverint, inducatur dentur.

Hoc autem quod de loco dictum est, tunc intelligendum est, cum verius causa non nisi in loco admisisti criminis deprehendi potest: aut nisi altera pars judiciorum majoris persona interpellaverit, sive de-
nondo judicium, sive revelando sententiam.

C. IV. ¶ Intra provinciam, & a compro-
vincialibus tantum causa est au-
dienda.

Unde Stephanus saec. 6. Apostolicus acque univer-
salis ecclæ Romane Episcopus scribit o-
mnibus Episcopis, epist. 2.
cap. 7.

Vltra d' provinciarum & terminos accusandi licen-
tia non prograditur: sed omnis accusatio intra
provinciam audiatur, & a comprovincialibus termina-
tur, nisi tantum f' ad Apostolicam fedem fuerit appella-
tarum.

a. Sup. 2. quest. 3. qui non probaverit. & q. 3. qui crimen, & infra
eod. c. 2. & Cyprianus 1. 2. epist. 3. Polyc. lib. 5. tit. 1. Anf. 1. 3. cap. 77.
b. Burch. lib. 1. c. 47. 100 p. 5. cap. 260. Cap. 1. 7. cap. 3. 67. Polyc. lib.
tit. 7. c. 100 part. 6. c. 32. Pann. 1. 4. c. 22. In codice Theod. lib. 9.
tit. 1. Lib. 2. & Anf. 1. 3. cap. 47. Pann. 1. 4. c. 32. c. al. provincia-
l. tamen.

C. V. q A comprovincialibus accusatus vel judicatus, Apostolicam sedem appelleret.
Item Sixtus a Papa II. epif. r. ad Gratianum Episcopum.

Accusatus b vel judicatus à comprovincialibus in aliqua causa Episcopus, licenter appelleat & adeat Apostolica sedis Pontificem, qui aut per se, aut per vicarios suos eisdem retractari negotium proceret. Et dum iterato iudicio Pontifex causam suam agit, nullus alius in eius loco ponatur aut ordinetur Episcopus: quoniam quanquam comprovincialibus & Episcopis accusatis causam Pontificis scrutari liceat, non tamen diffinire a inconsulto Romano Pontifice permisum est.

C. VI. q De eadem.

Item Damasus Papa Stephano Archiepiscopo, epif. 3. c. 2.

Dilectore et Episcopos, & summas ecclesiasticorum negotiorum causas, metropolitano una cum omnibus suis comprovincialibus (ita ut nemo ex eis deficiat, & omnes in singulorum concordent negotio) licet: sed diffinire eorum, atque ecclesiasticarum summas querelas causarum, vel daminare Episcopos ab eo: huic sancte Ie- dis auctoritate minima licet, quam omnes appellare, si necesse fuerit, & ejus fulciri auxilio oportet.

Caput hoc in aliquo, vetustu exemplaribus non habetur, necne in ipsum additum gloriatur.

C. VII. q Comprovinciales & metropolitani Episcoporum causam audire, sed diffinire non possunt.

Item Eleutherius Papa scribens ad Gallias provincias, c. 2.

Quamvis f licet apud comprovinciales g. & metropolitanos, atque Primates Episcoporum ventilare accusaciones & criminationes, non tamen licet diffinire sine huic sancte sedis auctoritate, sicut ab Apostolis, eorumque successoribus multorum consensu Episcoporum jam diffinitum est. Nec in eo umi ecclesiis aut praeponantur, aut ordinentur, antequam hic eorum juste terminentur negotia. Reliquorum vero clericorum causas apud provinciales, & metropolitanos, ac Primates & veniciale, & juste finire licet.

i ¶ Diffinire] In episcopis ipsa sequitur, secusquam praeditum est: reliquorum vero, &c. Superiori vero haec predi-
pa- fuit, finitiva Episcoporum tantum iudicia hue de-
finitur, ut huic sancte sedis auctoritate finiantur, sicut ab Apostolis, uig. ad verbum, Reliquorum.

C. VIII. q Ante Apostolicam censuram in causa Episcoporum non est diffinitiva ferenda sententia.

Item Leo Episcopus urbis Roma Anastasio Epis-
copo Theodosiensi, epif. 3. al. 84. c. 1.

Multum stupeo, frater charissime, sed & plurimum doleo, quod in eum, de quo nihil amplius indica-
veras h, quam quod evocatus adeste differret, & ex-
culationem infirmatus obdereret, iam atrociter, &
tam vehementer potueris commoveri, praeferim cum esti tale aliquid meretur, expectandum tibi fuerat, quid ad tua consulta rescriberem. ¶ Sed etiam quid grave, intollerandumque gesuistet, nostra expectanda erat censura, ut nihil prius ipse decerneret, quam quid nobis placeret agnoscere. Vices enim noctis ita tua credidimus charitati, ut in partem his vocatus sollicitudinis, non in plenitudinem potestatis. Vnde, sicut multum nos ea, que a te p[re]i[er]e sunt curata, latificant, ita

a Et Iulius in rescript. ad orient. c. 3. b Polyc. ibid. Ans. l. 2. c. 52. Burch. l. 1. cap. 176. & 144. Ivo p. c. 4. 217. Pann. l. 4. c. 125. c. al. a comprovincialibus. d al. diffiniri. e Ans. l. 6. c. 61. Burch. l. 1. c. 79. Ivo p. c. 297. f Ivo p. c. 16. Pann. l. 4. c. 134. g al. provinciales. h al. iudicaveris.

nimirum ea qua[re] perperam sunt gesta, contristant. C. IX. q Tri[er]ter sententiam Romani Pontificis concilia celebrari, nec Episcopum damnari, quoniam istam Romanam ecclesiam primam omnium ecclesiarum esse voluerunt: Et sic ut beatus Petrus Ap[osto]lus fuit omnium Apostolorum, ita & ecclesia nomine consecrata (Domino instituta) prima, reputat exterratum, & ad eam, quasi ad matrem atrae-
cem, omnes maiores ecclesie causa, & iudicia Episcoporum recurrent, & iuxta eam sententiam terminant: nec extra Romanum, quidquam, ex his deinceps Pontificem.

2 gazz. Aliquando d. inconsulto Romano Pontifice Episcoporum damnari intenuntur, & ali[us] in sororu[rum] locis sit, quorum damnationem, & liberationem pro bono paci-
fatione tolerasse legitur ecclesia.

C. X. q Quorundam Episcoporum depositinas tra conscientiam Romani Pontificis facili, pro pace toleravit eccl[esi]a.

Unde Ioannes Papa Salomonis tertio & ultimi Regni Britonum.

Hec quippe est ordinatio Dei patris tui, & lex ecclesie matris tuae, videlicet, ut omnes ipsi pos regni tui, ipsiusque iudicium postulare, non decretis, ipsiusque iudicium postulare, non decretis. Ipse enim est metropolitanus, & omnes ipsi pri regni, suffraganei eius sunt: sicut coelestis prædecessorum meorum evidenter ostendunt: quod deflores tuos, quia illos ab ipsius cura sublimis forte invectione corripere studierunt, quamvis nostra scripta super hac remissa deesse videantur. Cum coram designatio Tironica ecclesie præfule, & in numero collegarum, id est, duodecim Episcoporum lebato, contentu furent ejeti Episcopi regulares amati, apparuerique quod canonice fuerint, eti, ipsis in sua dejectione manebant, qui in locis consecrati sunt, potuerunt utique Episcopatu[m] posse potiri. Quod si Episcopi ejus in fonte fuerint clarati, his amoris, qui illis subrogati sunt, ecclesias ipsi recipiant. Nam cum antecessores mei post electionem eorum Episcoporum, qui ab ecclesiis suis pulsi sunt, ne admiserunt, nec approbarunt, necepsit qui eis subrogati i post sunt, viventibus illis, ipsos Episcopos dixerint. Sapientia ad Tironensem tunc Archiepiscopum mittere præfatos Episcopos designis, stude duos Episcopos de expuitis, & duos de fabri gatis una cum ecclesiæ tunc legato ad Apostolicam tri sedem transmittere: ubi digna examinatione pro missa, qui legitimis Episcopis sunt, appareant, & factis ecclesiæ irregulariter non amittant. Nihil enim quod alius in praesenti negotio diffinit. Quia vero magis quis sit metropolitanus apud Britanos, contentio licet nullius memoria tenet, vos in vestra regione lam habuisse metropolitanam ecclesiam, tamen debet (postquam Deus omnipotens pacem inter vos, & delectum filium nostrum Carolum regem gloriosum, constituerit) facile hoc poteritis advenire. Quod si alii contentiosè c. editis agere, ad nostrum Apostolatum

a. Prefatio J. orig. Codic. lib. 6. cap. 217. b. in volumen his-
tor. conscientia. c. al. eiusq[ue] iusta sententia. d Regis 13.
Chronic.

delimitare contendere, quatenus nostro libramine, quæ
fuerit apud vos antiquitus Archiepiscopalis ecclesia,
luce clarissimè ostendatur: & deinceps omni ambiguitate
recisa, quam sequi Episcopi vestri debeant, in cunctanter
agnoſcant. Neque enim ecclesiæ Dei per discordias re-
gum, divisionis aliquata pati dāmina necesse est, sūm (quan-
tem ex se est) pacem, quam pradicanter, servare studeant
invicem, & in omnibus.

¶ Subrogati post sunt.] Sic restitutum est ex aliquot ve-
rissimis & validis emendatis codicibus. Ante legebatur, subrogari
posunt.

3 pars. Alias autem irrita erit Episcoporum sententia, & à
hinc retractanda.

C. XI. q. Damnatio iusta irrita est, & à hinc
do retractanda.

Unde Felix Papa I. epif. prima ad Paternum.

Eritam a esse censimus & i injustum Episcoporum
damnationem, & idcirco à synodo retractandam, ita ut
oppressis ab omnibus, in cunctis subveniantur causis.

¶ Et injustum.] Sic in originali, & antecedit vox, ali-
ter: sed in decreto Iulii, & in concilio Carthaginensi quarto (unde
estatutum est. q. 3. c. irritam.) & in capitulo Hadriani, & apud
Anthonium est, irritam esse injustum Episcoporum da-
minationem, &c. quæ lectione videtur magis convenire cum rubrica
hinc capitu.

Quod autem metropolitanum suum contempnere, & aliorum ju-
dicium alio expetere non licet, Sixtus b Papa III. restitutus in
epif. ad orientales Episcopos, c. 3. dicens:

C. XII. q. Peregrina judicia sunt submovenda.

Peregrina judicia (salva in omnibus Apostolica aucto-
ritate) generali sanctione prohibemus: quia inci-
gnum est, ut ab extraneis e judicentur, qui comprovin-
ciales, & à se electos debent habere judices, nisi fuerit
appellatum.

C. XIII. q. De eodem.

Item Anacletus d Papa, epif. i. c. 3.

Ego ecclæsia Apostolica firmamus auctoritate, & pe-
regrina judicia submovemus. Vnde & Dominus
mentionem faciens Loth c. per Moysem loquitur di-
cens: [Ingressus es quidem (inquietum) ut advena, num-
quid ut judices?]

C. XIV. q. Nulli licet aliarum provinciæ
rum judicium expertere.

Item Innocentius f Papa ad Valerium Rothensem
genem Episcopum, epif. 2. c. 3.

Non g licet cuiquam (sine peregrino) tamen Romana
na ecclesia, cui i in omnibus causis reverentia, &
auctoritas deberet) reliktis his sacerdotibus, qui in ea-
dem provincia Dei ecclesiæ mutu divino gubernant, ad
alias convolare provincias, vel aliarum provinciarum
Episcoporum judicia expertere h, vel pati. Quod si
quis praesumpserit, & ab officio cleri submotus, & injuri-
um rebus ab omnibus judicetur.

¶ Cui l. In epif. Et Marcelli & Innocentii legitime, sine
præjudicio tamen Romana ecclesia, cui i in omnibus
causis deberet reverentia custodiari: quoniam a peregrinacioni
buriorum in quaorū ratione editio ab ipsa illa due voce, sine præju-
dicio: quoniammodum, & paulo inferioris ista, vel aliarum prov-
inciarum Episcoporum judicia expertere, vel pati: que-
rum inveniuntur in aliis locis indicata.

Reverentia autem, quæ Apostolica debetur Ecclesia, & ejus au-
toritas intelligenda est, cum vel ad ipsam appellatum fuerit, vel ab
ea judices electi concedantur. Vnde Sextus a Papa cum diceret
[comprovinciales & à se electi debent habere judices] statim sub-
iungit [nisi fuerit appellatum.]

C. XV. q. Ab ipso Apostolico sedi decretu extra-
neos judices adire non pos-
sumus.

Item Anacletus Papa, epif. i. c. 3.

VNaquaque b provincia tam juxta ecclesie, quam in
ta facultate, suis debet iustos, & non iniquos ha-
bere judices, & non extraneos e, nisi Apostolica sedis
hujus decretiverit auctoritas.

C. XVI. q. Nisi per appellationem, alterius pro-
vincie judices adire non
poterit.

Item ex Romana d synodo.

NEminem exhiberi de provincia ad provinciam,
vel ad comitatum oportet, nisi ad relationem judi-
cis, ad quem i fuerit appellatum, ita ut actor rei forum
sequatur. & infra. ¶ Illa 2, qua sunt per unamquam
que provinciam, ipsius provincie synodus dispensem, sicut
in Nicomo constat decretum esse concilio.

¶ Vt illa provincia terminos accusandi licentia non
procedatur. Omnis accusatio intra provinciam audi-
tur, & à comprovincialibus terminetur, nisi 3 praefatus
sit, qui accusatur.

¶ Ad quem fuerit appellatum.] Hec sunt addita ex
Hadriano epif. synodica Feliç & Ivone.

¶ Illa, qua.] Hinc usque ad finem in capitulu tantum Ha-
driani sive inventa.

¶ Nisi praefatus sit, qui accusatur.] Verba hac neque in
capitulo Hadriani, nec in antiquioribus Gratiani exemplaribus te-
guntur: in aliis vero, loco ipsorum, sunt haec, nisi ad sedem Apo-
stolicam fuerint appellatum.

C. XVII. q. De eodem.

Item Sixtus.

I quis clericus super quibuslibet criminibus accusa-
tus fuerit, in provincia, in qua conficitur ille qui accu-
satur, suas exerceat f actions: nec existimet g cum
accusator suas alibi, aut longius ad judicium pertransi-
endum h.

¶ Caput hoc, quid titulatur ex Sexto, in milia epistola Pontificatu-
suum nominis est inventum. In aliquot veteris exemplaribus
est tantum. Item, ut videatur citari eadem synodus Romana, qua
in superiori capite, id est, que continetur in capitulu Hadriani.
Ivo autem part. 6. cap. 318. citat ex Eleutherio: cap. autem 329. cito-
rat ex Felice primo.

C. XVIII. q. Ubi crimen admittitur, ibi causa
veniente.

Item ex decreto Hadriani i Papa:
¶ Vi crimen obicit, sciat k se probaturum. Revere l:
Q uibi causa agatur, ubi crimen admittitur:

QVÆSTIO VII.

¶ Q uod iudex esse non posse, quem cum reo patet major
macula inficiat, multo autoritatibus probatur.

a. Et in decreto Iuli cap. 27. Cu. Hadriani, c. 38. n. 93. c. irri-
tam ex l. 3. c. 28. Ansel. lib. 3. c. 69. b. Erit etiam decretu Hi-
ginie, q. in epif. 2. Felix inter decretu Iuli, c. 6. In C. Hadriani, c. 39.
ad iudicium capitul. c. al. exterrim. Polyc. 15. tir. 1. Anf. 1. 13. c. 676.
d. Burch. lib. 1. cap. 347. Ivo p. 3. cap. 206. & p. 6. c. 341. e. Gen. 19.
f. Et Marcellus epif. i. in codice canonum, inter decretum Innocentii.
Capitularium l. c. 287. g. Ansel. 13. c. 32. & 3. c. 79. h. al. ex-
pergi. i. al. cuique.

a. Supradicte. c. peregrina. b. Ansel. lib. 3. c. al. exterrim.
d. In C. Hadriani, c. 39. & 10. Felix 1. epif. 2. Ivo p. 3. cap. 248. &
p. 6. c. 321. e. Supradicte. ultra. infra. 3. q. 4. c. duodecim. f. nem.
Hadriani. Eleutherius ad Gallie proxim. Felix 1. epif. i. in decreto
Iuli c. 23. In C. Hadriani, c. 17. Ivo p. 6. c. 318. & 329. f. al. exerce-
at, q. al. existimet. h. al. pretribendum. i. In C. Hadriani, c. 32. &
supradicte. c. ibid. semper ex Fabiano. k. al. scribat. l. Burch.
d. 6. c. 3. Ivo p. 6. c. 324. Pannor. lib. 4. c. 78.